

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET

☒: 1358 Budapest, Széchenyi rkp. 19.

☎: 441-6501

Ügyszám: 295/2008/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

66/2009. (III. 18.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) s-i panaszos 2008. október 24-én előterjesztett **panasza alapján** a 2009. március 18-án megtartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor**, ezért a Testület a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény (a továbbiakban: Rtv.) 93/A.§-ának (6) bekezdése szerint, állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

A panaszos a Testület formanyomtatványán (panaszbeadvány-lapján) nyújtotta be panaszát 2008. október 24-én a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) Központi Panaszirodáján a vele szemben történt igazoltatás, kényszerítő eszköz alkalmazása és durva, megalázó bánásmód miatt. Az Országos rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: ORFK) Ellenőrzési Szolgálat 2008. november 6-án küldte meg a panaszt a Testülethez.

I.

A panaszban sérelmezett rendőri intézkedésre 2008. október 23-án kb. 20 óra 15 perckor került sor Budapesten, az V. kerület Markó utcában. A panaszos előadta, hogy a megjelölt helyen és időpontban egy éjjel-nappali boltot keresett, amikor a tüntetők megjelentek a környéken, így a panaszos nem tudott a tömegből kikerülni. A panaszt igazoltatták, melynek során mindent rendben találtak, és elengedték az intézkedő rendőrök. Ezt követően a következő utcában tovább folytatta a bolt keresését, és itt újabb igazoltatásra került sor. A panaszos ekkor közölte, hogy két perccel korábban

már igazoltatták, és ő csak egy boltot keres a környéken. A rendőrök nem akarták elengedni, így panaszos újból odaadta az iratait. Ennek ellenére az intézkedő rendőrök feltartott kezekkel a dróthálóhoz nyomták, megmotozták, az iratait a zsebeiből kirángatták, és a földre dobták. Ezt követően megkérdezték a panaszost, hogy van-e nála vágóeszköz, mire a panaszos közölte, hogy mindig van nála egy PVC vágó kés, mivel azt munkaeszközként használja. A panaszos szólt a rendőröknek, hogy az iratait ne dobják le a földre. Erre „válaszként” az egyikük gumibottal durván a panaszos térdére, illetve combjai közé ütött. A panaszos az intézkedő rendőrök közül egynek a jelvéyszámát megjegyezte.

A panaszos beadványában megjegyezte továbbá, hogy az adott szolgálatot teljesítő egységnél több személlyel is hasonlóan durván bántak.

II.

A panasz érdemi vizsgálatának érdekében a Testület kérte az Országos Rendőr-főkapitányságot, hogy bocsássa rendelkezésre a panaszossal szembeni rendőri intézkedésekkel kapcsolatban keletkezett dokumentumok – jelentés, igazolólap, videofelvétel – másolati példányát. A Testület továbbá felvilágosítást kért arról, hogy a panaszban megjelölt helyszínen ki látta el a parancsnoki teendőket, kik láttak el ott szolgálatot; valamint arról is, hogy a panaszban megjelölt azonosítószám alapján ki volt az intézkedő rendőr és hol teljesít szolgálatot.

III.

1) A Magyar Köztársaság nemzeti ünnepei – így az október 23-a – alkalmából tartott megemlékezések méltóságteljes, zavartalan lebonyolításához különösen fontos társadalmi érdek fűződik. A nemzeti ünnepek – a jellegükből adódóan – több helyszínen, védett vezetők részvételével kerülnek megtartásra, amely helyzetre fokozott figyelmet kell fordítani a rendőri biztosítás tervezése során. [2/2008. (OT 8.) ORFK utasítás]

Ennek megfelelően Budapest Rendőrfőkapitánya az Rtv. 30. §-a alapján fokozott ellenőrzést rendelt el 2008. október 22-én 00.00 órától október 25-én 24 óráig a főváros területén, A rendőrség a honlapján 2008. október 21-én 12 óra 23 perckor közleményt adott ki, miszerint 2008. október 22-e és október 25-e között több olyan demonstráció zajlik Budapesten, melyeken nagyszámú résztvevőre lehet számítani, ezért szükséges a fokozott ellenőrzés elrendelése.

A fokozott ellenőrzés célja a közbiztonságot veszélyeztető cselekmények, események megelőzése, megakadályozása, s amelynek keretében a rendőrség személyeket igazoltathat, ruházatukat, járművüket átvizsgálhatja, a közbiztonságra veszélyt jelentő eszközöket, anyagokat lefoglalhatja, illetve azoknak a rendezvények, események helyszínére történő bevitelét megtilthatja. A közlemény szerint a fokozott ellenőrzés bevezetésével lehetőség nyílik arra, hogy a gyanús, feltehetően bűncselekményt vagy szabálysértést elkövetni szándékozó személyeket a rendőrség intézkedés alá vonja;

továbbá a BRFK mindent megtesz annak érdekében, hogy az a békésen demonstrálókat és az állampolgárokat ne zavarja, célja kizárólag a jogsértő cselekmények megelőzése, illetve megakadályozása.

A rendőrség tájékoztatta az állampolgárokat arról is, hogy – mivel sok rendezvény lesz egy időben, egymáshoz közel – a korábbiakkal ellentétben egy esetleges rendbontásnál nem a tömegoszlatás, hanem a rendbontók tömegből való kiemelése lesz a céljuk; ennek érdekében a kordonozáson és útlezárásokon kívül a fővárosban ellenőrző- és átengedő pontokat létesítenek, a notórius rendbontók kiszűrésére és elszigetelésére.

2) Az ORFK Ellenőrzési Szolgálat a Testület kérésére az alábbi tájékoztatást adta a panaszossal szemben fogantatosított rendőri intézkedésekkel kapcsolatban.

2008. október 23-án Budapesten, az V. kerület Markó utcában a parancsnoki teendőket a BRFK Közrendvédelmi Főosztályának vezetője látta el. A panaszban megjelölt időpontban és helyszínen a Készenléti Rendőrség, a vidéki megyei századok, valamint a BRFK állandó és ideiglenes csapaterős századaiból vezényelt egységek láttak el szolgálatot.

AZ ORFK Ellenőrzési Szolgálatának megállapítása szerint a BRFK egységei a panaszossal szemben rendőri intézkedést nem fogantatosítottak.

A panaszos által a beadványban megjelölt jelvényt számmal ellátott rendőr a Baranya Megyei Rendőr-főkapitányság állományának r. törzsszázslója, akit azonban a kérdéses időpontban nem vezényeltek budapesti szolgálatra, ezért – az ORFK Ellenőrzési Szolgálatának megállapítása szerint – a panaszos feltehetően tévesen jegyezte meg a rendőr jelvényt számát.

Az ORFK Ellenőrzési Szolgálatának tájékoztatásában továbbá az is szerepel, hogy a BRFK állományilletékes parancsnokának értesítése szerint a kérdéses helyszínen és időpontban kiemelt rendőri biztosítási feladatokat láttak el az ott szolgálatot teljesítő rendőrök. Minthogy a demonstráción részt vevő személyek közül a közbiztonságra veszélyes eszközök felkutatása érdekében többekkel szemben fogantatosítottak ruházat átvizsgálást, ezért minden egyes intézkedés dokumentálása – az intézkedés céljának és eredményességének biztosíthatósága érdekében – nem volt lehetséges. Ezen indokok alapján – több más, a rendezvényen résztvevőhöz hasonlóan – a panaszos adatai sem kerültek rögzítésre.

IV.

A Testület a panaszossal szemben fogantatosított rendőri intézkedések (az igazoltatás, a ruházatátvizsgálás, a testi kényszer alkalmazása és a rendőrbot használata) tekintetében a rendőrségtől kapott írásos dokumentumok és a panaszbeadványban írtak összevetése alapján az alábbi megállapításokat tette.

1) A BRFK kiadott közleménye szerint a főváros területén – így az V. kerület Markó utcában is – 2008. október 23-án fokozott ellenőrzést rendelt el a Budapesti Rendőrfőkapitány.

A közlemény alapján megállapítható az is, hogy a fokozott ellenőrzés tényéről, okáról és annak mibenlétéről (az igazoltatásokról, a ruházat-, a csomag- és járműátvizsgálásokról, a közbiztonságra veszélyt jelentő eszközök lefoglalásáról) a rendőrség megfelelően tájékoztatta az állampolgárokat.

Tekintettel arra, hogy a közelmúlt tapasztalataiból kiindulva alappal lehetett számítani a demonstrációk helyszínén, illetve annak közelében rendbontók megjelenésére, a rendezvények helyszínéhez közeli területekre nézve a rendőrség – a Testület álláspontja szerint – indokoltan rendelt el fokozott ellenőrzést.

2) A panaszos fokozott ellenőrzés keretében történő igazoltatásának jogszerűsége tekintetében a Testület az alábbiak szerint foglalt állást.

A Rendőrség Szolgálati Szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 39. §-ának (1) bekezdése meghatározza a fokozott ellenőrzés fogalmát: összehangolt és koncentrált rendőri szolgálati tevékenység, amelynek során a rendőrhatóság illetékességi területét vagy annak egy részét lezárják, és az ott-tartózkodókat igazoltatják.

Az Rtv. 30. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrség a bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítására, vagy a közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott nyilvános helyen vagy a közterület kijelölt részén az oda belépőket vagy az ott tartózkodókat igazoltathatja.

Az Rtv. 29. §-ának (3) bekezdése szerint ugyanakkor az igazoltatás során csak abban az esetben kerülnek rögzítésre az igazoltatott személy személyazonosító adatai, az igazolvány sorozata és száma, valamint az igazoltatás helye, ideje és oka, ha az további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják. Ezzel összhangban a Szolgálati Szabályzat 38. §-ának (2) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az igazoltatás során meg kell állapítani a személy azonosságát, és az igazoltató lapon rögzíteni kell annak az igazoltatottnak az Rtv. 29. §-ának (8) bekezdése szerinti személyazonosító adatait – név, születési hely és idő, anyja neve –, az igazolványának sorozatát és számát, valamint az igazoltatásának helyét, idejét és okát, akinél ez a további intézkedéshez, eljáráshoz szükséges, vagy egyéb körülmények ezt indokolják.

A Testület megállapítása szerint a fenti jogszabályi rendelkezések meglehetősen tág teret biztosítanak a fokozott ellenőrzések alkalmával foganatosítható rendőri intézkedéseknek, ezen belül is elsősorban az igazoltatásnak. Ennek keretében a rendőri állomány tagjainak nem kell olyan mértékig mérlegelniük az igazoltatás konkrét okainak meglétét, mint egy olyan igazoltatás során, amelyet saját kezdeményezésre, az Rtv. 29. §-a alapján foganatosítanak, mert a fokozott ellenőrzés egyfajta mögöttes

„felhatalmazást” jelent. Ez azonban nem jelenti azt, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelésével teljes mértékben megkerülhető az igazoltatás célhoz kötöttségének és megalapozottságának követelménye. Vizsgálandó egyrészt, hogy a fokozott ellenőrzés elrendelése indokolt volt-e, másrészt pedig az, hogy a fokozott ellenőrzés keretében foganatosított konkrét igazoltatás nem volt-e indokolatlan a fokozott ellenőrzés céljainak fényében.

A Testület szerint a fokozott ellenőrzés elrendelésének feltételei a panaszban írt helyszínen, a Markó utcában és környékén fennálltak. A rendőrség azon eljárását, hogy a rendezvényekhez közeli időpontban és helyszíneken igazoltatásokat végez, a Testület álláspontja szerint indokolják az elmúlt időszak tapasztalatai, és az, hogy a különböző rendezvényekhez kapcsolódó jogellenes cselekmények résztvevőinek utólagos azonosítása jelentős nehézségekbe ütközik, márpedig a közrend és közbiztonság fenntartásának szempontjából nagyon fontos, hogy az ilyen magatartásokat hamar és következetesen kövesse felelősségre vonás.

A panaszos igazoltatásának indokoltsága kapcsán a Testület figyelembe vette, hogy minden állampolgárnak, így a panaszosnak is lehetősége volt arra, hogy az állami ünnepnap eseményeiről, a fokozott ellenőrzés elrendeléséről és annak lehetséges következményeiről előzetesen tájékozódjon, így tisztában kellett lennie azzal, hogy amennyiben a rendezvény helyszínének közelében tartózkodik, az igazoltatására sor kerülhet.

A panaszos állítása szerint igazoltatására két ízben is sor került, de adatait nem jegyezték fel RK lapra.

3) A panaszos igazoltatásának szabályszerűsége, valamint az azt követő kényszerítő eszközök alkalmazása tekintetében a Testület – a rendelkezésére álló bizonyítékok alapján – az alábbi megállapításokat tette.

a) A panaszos állítása szerint őt a megjelölt napon, rövid időn belül két alkalommal is igazoltatták a rendőrök. A panaszbeadványban ugyanakkor nem szerepel az, hogy az igazoltatást végző rendőrök szolgálati fellépése, illetve az azonosításuk megfelelt-e a jogszabályi előírásoknak, csupán az a körülmény, hogy a panaszos az okmányainak átadására vonatkozó felszólításnak mindkét alkalommal eleget tett, illetve, hogy a második alkalommal őt intézkedés alá vonó rendőrök közül az egyikük azonosító számát feljegyezte.

Az Rtv. 20. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőrt intézkedése során vagy az egyenruhája és azon elhelyezett azonosító jelvénye, vagy szolgálati igazolványa és azonosító jelvénye igazolja. Ugyanezen törvényhely (2) bekezdése szerint a rendőr az intézkedés megkezdése előtt, minden esetben köteles nevét, azonosító számát, illetve az intézkedés tényét és célját szóban közölni. Ez alól egyetlen eset kivétel, nevezetesen, ha ez a rendőri intézkedés eredményességét veszélyezteti, ebben az esetben ugyanis az intézkedés befejezésekor kell az igazolására szolgáló lépéseket

megtenni. Ugyancsak köteles a rendőr az intézkedés alá vont személyt tájékoztatni az Rtv. szerinti panasz lehetőségéről.

A rendőri intézkedés alakításait tovább részletezi a Rendőrség Szolgálati szabályzatáról szóló 62/2007. (XII. 23.) IRM rendelet (a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat) 4. §-a is: a rendőr az intézkedést a napszaknak megfelelő köszönéssel, az intézkedés alá vont nemének, életkorának megfelelő megszólítással, ha egyenruhát visel tisztelgéssel, és a tervezett intézkedés megjelölése és célja, valamint neve és azonosító száma közlésével kezdi meg. Az intézkedő rendőr az intézkedés megkezdése előtt – ha az a rendőri intézkedés eredményességét nem veszélyezteti – szolgálati igazolványát vagy azonosító jelvényét is felmutatja. Ha az intézkedés alá vont személy a rendőr felszólításának nem tesz eleget, az intézkedő rendőr „A törvény nevében!” felszólítással figyelmezteti, hogy szigorúbban lép fel.

A rendőr szolgálati fellépésére és azonosítására vonatkozó rendelkezések célja tehát az, hogy a rendőri intézkedések, eljárások során minden esetben kétséget kizáróan azonosítani lehessen az eljáró rendőrt. Ezen előírások megsértésével sérül az intézkedés alá vont személynek a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény (a továbbiakban: Alkotmány) 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezetett tisztességes eljáráshoz való joga.

b) A panaszos sérelmezte továbbá, hogy „megmotozták”.

A Testület a ruházat-átvizsgálás kapcsán szintén figyelembe vette, hogy a panaszosnak is lehetősége volt arra, hogy az állami ünnep miatt elrendelt fokozott ellenőrzés mibenlétéről – így többek között arról is, hogy a rendőrség jogosult lesz ruházat és járművek átvizsgálására, sőt a közbiztonságra veszélyt jelentő eszközök lefoglalására – előzetesen tájékozódjon.

Az Rtv. 30. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőrség az (1) bekezdés szerinti célok – bűncselekmény elkövetőjének elfogása és előállítása, közbiztonságot veszélyeztető cselekmény vagy esemény megelőzése, megakadályozása – elérése érdekében épületet, építményt, helyszínt, csomagot és járművet átvizsgálhat, illetve ugyanezen törvényhely (3) bekezdése szerint jogosult arra is, hogy a rendezvény, az esemény, továbbá a közlekedés biztonságát, a közterület rendjét veszélyeztető jogellenes cselekmény megelőzése, megakadályozása érdekében a rendőri szerv vezetője által meghatározott területre belépők és az ott tartózkodók ruházatát és járművét átvizsgálhatja, illetőleg az üzemeltető által előírt feltételek megtartását ellenőrizheti, a közbiztonságra veszélyt jelentő anyagokat, eszközöket lefoglalhatja, illetőleg azoknak a rendezvény, esemény helyszínére való bevitelét megtilthatja. A ruházat átvizsgálásának garanciális szabálya az Rtv. 31. §-ának (2) bekezdése szerint továbbá, hogy azt az intézkedés alá vonttal azonos nemű személy végezheti (a halaszthatatlan esettől eltekintve), illetve hogy az nem történhet szeméremszétséges módon.

A Szolgálati Szabályzat további részletező szabályokat tartalmaz a ruházat, csomag és jármű átvizsgálása tekintetében, ahol külön nevesíti a fokozott ellenőrzés esetkörét [40. § (2) bek. b) pont].

Mivel a fokozott ellenőrzés elrendelése lehetővé tette a ruházatátvizsgálást – és annak eredményeként egyébként a panaszos által is elismerten egy vágóeszközt találtak nála, és a beadványában a panaszos nem jelölt meg olyan körülményt, amellyel a rendőrök megszegték volna az átvizsgálás fentebb írt garanciális rendelkezéseit ezért a Testület megállapította, hogy e tekintetben nem sérült az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében szabályozott emberi méltósághoz való jog mint általános személyiségi jog részét képező személyi integritáshoz való joga.

c) A panaszossal szemben – a beadvány szerint – az intézkedő rendőrök testi kényszert alkalmaztak: feltartott kezekkel a dróthálóhoz nyomták, illetve – miután a panaszos kérte, hogy az iratait ne dobják le a földre – az egyik rendőr gumibottal „durván a panaszos térdére, illetve combjai közé ütött”.

Az Rtv. 47. §-a szerint a rendőr – az intézkedése során – az ellenszegülés megtörésére testi erővel cselekvésre vagy a cselekvés abbahagyására kényszerítést (testi kényszert) alkalmazhat. A Szolgálati Szabályzat vonatkozó, 59. §-ának (1) bekezdése értelmében testi kényszert akkor kell alkalmazni, ha a rendőri erőfölény vagy az intézkedés alá vont személy állapota, magatartása folytán a rendőri intézkedés eredményessége ezzel biztosítható.

Az Rtv. 49. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr rendőrbotot alkalmazhat a mások vagy saját életét, testi épségét, illetőleg a vagyonbiztonságot közvetlenül veszélyeztető támadás elhárítására, vagy a jogszerű rendőri intézkedéssel szembeni ellenszegülés megtörésére. A Szolgálati Szabályzat 61. §-ának (5)-(6) bekezdése részletezi a rendőrbot alkalmazásának szabályait: az ütés lehetőleg a támadó végtagot érje, kerülni kell, hogy az ütés a fejre, derékra, gyomorra, hasra irányuljon; illetve, hogy azt nem szabad a támadás, ellenszegülés megszűnése, megtörése után alkalmazni.

Az Rtv. IV. fejezetének 15. és 16. §-ai rögzítik az arányosság követelményét, illetve a kényszerítő eszközök alkalmazásának közös elveit. A rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, továbbá több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A rendőr kényszerítő eszközt a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén és az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A Szolgálati Szabályzat 57. §-ának (1) bekezdése azzal egészíti ki a kényszerítő eszköz alkalmazása során az arányosság elvének kötelező figyelembevételét, hogy a

rendőrt (az intézkedés eredményességét veszélyeztető esetektől eltekintve) előzetes figyelmeztetési kötelezettség – a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólítás, „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával, és az arra vonatkozó figyelmeztetés, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik – terheli. A rendőr továbbá ugyanezen § (2) bekezdése értelmében a kényszerítő eszköz alkalmazása során a testi épséghez fűződő jogokat köteles tiszteletben tartani, és a testi épséget csak a legszükségesebb mértékben veszélyeztetheti.

A panaszos – állítása szerint – eleget tett a rendőri felszólításnak, ezért vele szemben a kényszerítő eszközök alkalmazása mindenképpen aránytalannak és szükségtelennek tekinthető, ezért a Testület megállapította, hogy a testi kényszer és gumibot alkalmazása nem felelt meg az Rtv.-ben rögzített arányosság (Rtv. 15.§) és a kényszerítő eszközök alkalmazása követelményének (Rtv. 16.§), ezáltal pedig az Alkotmány 70/D. §-ának (1) bekezdésén alapuló testi épséghez való jog sérelmét is megállapította. A panaszossal szemben történő embertelen, durván megalázó bánásmód és aránytalanul szigorú rendőri fellépés pedig sértette a panaszosnak az Alkotmány 54. §-ának (1) bekezdésében biztosított emberi méltósághoz való jogát.

d) Az Rtv. 62. §-ának (1) bekezdésében szabályozott kényszerítő eszközök – így a testi kényszer és a rendőrbot – alkalmazásának közös szabályainál továbbá kötelező előírásként szerepel, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazását jelenteni kell a szolgálati előjárónak.

Ezzel összhangban a Szolgálati Szabályzat 58. §-ának (4) bekezdése szintén kötelező jellegű előírásként tartalmazza, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazásáról a rendőr jelentést készít. A jelentésnek tartalmaznia kell, hogy a rendőr hol, mikor, kivel szemben, milyen kényszerítő eszközt használt, és ennek mi volt az indoka. A jelentésbe bele kell foglalni, hogy a rendőr eleget tett-e az 58. § (3) bekezdésében meghatározott kötelezettségének, azaz, hogy a kényszerítő eszköz alkalmazását jól hallható, közérthető és határozott módon meg kell előznie a jogellenes magatartás abbahagyására való felszólításnak „a törvény nevében” szavak előrebocsátásával és az arra való figyelmeztetésnek, hogy kényszerítő eszköz alkalmazása következik. Amennyiben a rendőr e felszólításra és figyelemfelhívásra való kötelezettségének nem tett eleget, meg kell jelölnie, hogy annak mi volt az oka. A kényszerítő eszköz alkalmazásáról szóló jelentésnek tartalmaznia kell továbbá, hogy annak során keletkezett-e sérülés, és milyen fokú, illetve keletkezett-e dologban anyagi kár; mi történt a sérülttel; amennyiben támadás miatt történt a kényszerítő eszköz alkalmazása, mi volt a támadásra használt eszköz; illetve az előbb felsoroltakon kívül a tanúk adatait és a kényszerítő eszköz alkalmazását lehetővé tevő törvényhelyre való hivatkozást is rögzíteni kell.

A Szolgálati Szabályzat 57. §-ának (3) bekezdése szerint a kényszerítő eszközök alkalmazását követően a rendőr előjárója vizsgálja annak szükségességét, jogszerűségét, az arányosság követelményének megtartását, amelynek során meghallgatja azt, akivel szemben a kényszerítő eszközt alkalmazták, valamint az eseménynél jelenlévő személyeket, illetve szükség esetén tisztázza a rendőr

jelentésében észlelt ellentmondásokat. Ugyanezen törvényhely (4) bekezdése szerint a rendőr előjárója a megállapításairól részletes jelentést készít, ha a megállapítása szerint a kényszerítő eszközök alkalmazására törvényes feltételek hiányában került sor, az intézkedő rendőr ellen eljárást kezdeményez.

Jelen panaszügyben a kényszerítő eszközök – testi kényszer, illetve rendőrbot – alkalmazásáról az ORFK tájékoztatása szerint nem készült írásos jelentés, ami a rendőrség részéről mulasztásban megnyilvánuló kötelezettségszegésnek tekinthető.

A kényszerítő eszköz alkalmazása – a fentebb írt rendelkezések egybevetése alapján – szigorú alakiséghez kötött. Ez a kötelezettség minden esetben fennáll, amely alól nincs jogszabályban rögzített kivételt biztosító rendelkezés.

Ezen előírás megsértésével sérült a panaszosnak az Alkotmány 2. §-a (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezetett tisztességes eljáráshoz való joga.

V.

A rendőrség a Testület többszöri felvilágosítás kérése ellenére sem tett meg mindent annak érdekében, hogy azonosítsa a panaszossal szemben intézkedést foganatosító és súlyos alapjogsérelmet okozó rendőrök személyét. A Testület nem tudja elfogadni azt a magyarázatot, hogy a panaszos – az ORFK feltételezése szerint – rossz azonosító számot írt a panaszában. Azáltal, hogy a panaszos megjelölt egy számjegyekből álló azonosítót, egyértelműen következtetni lehet arra, hogy rendőrök voltak, akik a megjelölt helyen és időpontban eljárak vele szemben. A rendőrség felelőssége a kényszerítő eszközök alkalmazása jogszerűtlensége – illetve az Indokolás IV. részének 3/c) pontjában írt, a kényszerítő eszköz alkalmazásáról jelentés készítésére vonatkozó kötelezettség elmulasztása – tekintetében annak ellenére megállapítható, hogy a ténylegesen intézkedő rendőr kiléte nem nyert azonosítást.

A Testület ugyanakkor az intézkedő rendőrök beazonosíthatóságával kapcsolatban – a 174/2008. (XII. 17.) sz. állásfoglalásban már megfogalmazottakhoz hasonlóan – felhívja a figyelmet a sisakszámok alkalmazásának problematikájára és az azzal kapcsolatos jogalkotói feladatra.

A jelenleg hatályos azonosításra vonatkozó jogszabályi előírás hiányos: a sisakszám, mint azonosító egyedüli feltüntetését nem teszi lehetővé, mivel az az azonosító jelvény alkalmazását követeli meg minden esetben [ld. Rtv. 20. § (1), (4) bekezdése]. A törvényi előírást ugyan pontosítja a „Tájékoztató az állampolgárok részére a rendőri igazoltatásról” című ORFK tájékoztató (a továbbiakban: ORFK tájékoztató) is oly módon, hogy az azonosító jelvény száma jól látható módon pl. a bevetési sisakon is elhelyezhető. A rendőrség eddigi gyakorlata szerint azonban a bevetési sisakokon szereplő ún. sisakszám nem azonos az azt viselő rendőr azonosító jelvény számával: az egy másfajta módszerrel, általában betűkből és számokból képzett azonosító jel. A sisakszám képzési módszeréről, illetve arról, hogy a sisakszám is – csakúgy mint az azonosító jelvéyszám – egy konkrétan beazonosítható rendőrhöz tartozik-e, nincs

jogszabályi rendelkezés; erről a kérdésről sem az ORFK tájékoztató, sem a Magyar Köztársaság Rendőrsége Öltözködési Szabályzatának kiadásáról szóló 12/2006. (IX. 27.) ORFK utasítás nem szól. Ám ha az azonosító jelvénytáblához hasonlóan egy konkrétan beazonosítható rendőrhöz tartozik is egy sisakszám, annak alkalmazása akkor sem feleltethető meg az Rtv. 20. § (1) és (4) bekezdéseinek és az ORFK tájékoztatónak, mivel mindkét jogi norma az azonosító jelvénytábla – nem pedig más azonosító jelzés – jól látható feltüntetéséről rendelkezik.

A Testület véleménye szerint az azonosító jelvény számtól különböző sisakszám alkalmazásának nincsenek meg a megfelelő jogszabályi garanciái, amelyek alapján minden kétséget kizáróan pusztán a sisakszám alapján be lehetne azonosítani az azt viselő rendőr személyét. A Testület ezért felhívja a figyelmet arra, hogy ebben a kérdésben jogszabályalkotás szükséges, mert az eddigiekben követett gyakorlat nem feleltethető meg az Rtv. rendelkezéseinek.

VI.

A fentiek alapján a Testület arra a következtetésre jutott, hogy a rendőri intézkedések a panaszos oldalán súlyos alapjogsérelmet idéztek elő, ezért a Testület az Rtv. 93/A.§-ának (6) bekezdésében foglaltak alapján állásfoglalását megküldi az Országos Rendőrfőkapitánynak.

Budapest, 2009. március 18.

Dr. Kaltenbach Jenő

elnök,
testületi tag

Dr. Juhász Imre

elnökhelyettes, testületi tag

Fráterné dr. Ferenczy Nóra

előadó testületi tag

Dr. Féja András

testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf

testületi tag